

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Népszövetségi kölcsönt!

Még csak magánértékeléseink vannak róla és lehet, hogy a hír nem is felel meg minden kíváncsiságnak. A román politikai körökben azonban élénken pertraktálják a dolgot és természetesen kombinációkat fűznek hozzá. Így hát nekünk is foglalkoznunk kell vele. Arról van szó, hogy állítólag Páris felől, ahol a román kölcsönbizottság tárgyal, ismét barátságosan, hideg szelket fujdogálnak. Beavatottak úgy tudják, hogy *Buzdugan* régens fia, aki tagja a román kölcsöntárgyaló bizottságnak, tegnap hazatért Párisból és kedvezőtlen híreket hozott a kormányra. A bankárok állítólag újabb súlyosító feltételekkel állították elő, olyanokkal, amelyeket a kormány nem hajlandó teljesíteni. Ezen értesülés szerint a kormány ultimátumot intézett a bankárok csoportjához, hogy vagy teljesítik az eddig megállapított s általuk is elfogadott feltételek mellett a kölcsönszerződést, vagy pedig a kormány azonnal és végleg megszünteti a tárgyalást.

E pillanatban nem tudjuk még ellenőrizni, hogy milyen mértékig felel meg ez a hír a valóságnak és hogy egyáltalán megfelel-e. Vanak a fentivel ellentmondó hírek is, amelyek éppen a kölcsöntárgyalások kedvező stádiumáról számolnak be. A magunk részéről valószínűsítjük, hogy azok után, hogy Románia megszavazta az új kölcsönt, a teljes mértékben helyreállította az államháztartás egyensúlyát, a párisi bankárok olyan újabb feltételekkel álltak elő, amelyek meghusztítják a kölcsön megkötését. Valószínűtlennek tartjuk, hogy ezek a bankárok éppen a Maniu-kormánytal szemben tanúsítsanak ennyire kétszínű és barátságosan magatartást, azaz a kormánnyal szemben, amelynek gazdasági programja a külföldi tőkével való barátságos együttműködés és amelyet olyan osztatlan szimpátiával fogadott a külföldi politikai és gazdasági közvéleménye. Ismételjük: valószínűtlennek tartjuk, hogy a tárgyalások ebben a stádiumban támadjanak olyan nehézségek, amelyek a kormányt ilyen kategorikus elhatározásokra kényszerítik.

De ha minden bizonnyal a hír és a kormány kényszerülve volna csakugyan megszakítani a tárgyalásokat a párisi bankárcsoporttal, úgy azt mondjuk, elérkezett az ideje, hogy a kormány véget vessen a természetlen kísérletezéseknek. Elérkezett az ideje, hogy Románia kölcsönpolitikájában ráleljen végre arra az útra, amely — véleményünk szerint — nyolc évtizede az egyetlen járható út a gazdaságilag megrokkant és kuitámozatásra szoruló államok számára: a népszövetségi kölcsön útjára. Mi nagyon jól tudjuk s a jelenlegi kormány is tudja, hogy mindaddig miért nem fordult Románia a Népszövetséghez kölcsönért. A liberálisok számára a legfélelmetesebb momentum volt a Népszövetség és a vele járó pénzügyi ellenőrzés. A népszövetségi kölcsön már csirjájában lehetett volna a panamának az a hő vértékezője, amely a tízéves liberális kormányzás alatt felbujtózott és nyomtalanul felszívta magába ennek az ország gazdasági erőforrásait. Népszövetségi kölcsön mellett egy napig sem lehetett volna folytatni azt az osztelen és ön-

ő gazdasági politikát, amelyet a liberálisok inauguráltak, amely az ország összes termelő erőit a liberális érdekszférába kényszerítette, ugyanakkor azonban előidézte az államháztartásnak mai katasztrófális deficit-helyzetét.

Eppen a nemzeti parasztpárt volt az, amely hosszú elelnéki küzdelme alatt oly bátran és következetesen mutatott rá ezekre a szempontokra és kövelelte a népszövetségi kölcsönt, mint az egyetlen racionális megoldást, amely az országot kiránthatja a gazdasági hinárból. Természetesen tartjuk, hogy a Maniu-

kormány uralomrajutása után nem szakította meg a liberálisok által megkezdett kölcsöntárgyalásokat és igyekezett azokat kedvező befejezéshez juttatni. Am, ha az derül ki, hogy a liberálisok által favorizált pénzesoporttal az ország érdekeinek sérelme nélkül nem lehet megkötni a kölcsönt, úgy valóban nem szabad tovább magán-bankasoporttal kísérletezni, hanem azonnal és haladéktalanul a Népszövetséghez kell fordulni kölcsönért. A nemzeti parasztpárti kormányt nem feszélyezik azok a szempontok, amelyek a liberálisok útját elzárták a Népszövetség elől. Ennek a kormánynak nem kell panamákat lepleznie, ez a kormány azt hirdeti, hogy a modern racionalizálás elveit akarja bevezetni az

államháztartás életébe is, így hát nem kell félnie a népszövetségi ellenőrzéstől, nem kell félnie a kiküldendő pénzügyi biztos árgus-szemétől, mert minden finanszió-akcióját amugyis a legnagyobb nyilvánosság ellenőrzése mellett akarja végrehajtani. A mai körülmények között csakis a népszövetségi kölcsön biztosíthatja Romániát a bankárok uzsorájával szemben, csakis a népszövetségi kölcsön adhatja meg a gazdasági életnek azt a nyugalmat és stabilitást, amelyre oly égető szüksége van.

A tétovázások és természetlen kísérletezések ideje elmúlt. Vagy megadják a párisi bankárok a kölcsönt, vagy azonnal a Népszövetség elé!

Csütörtökig adott ultimátumot a kormány a külföldi bankároknak

Ha január 10-ig nincs megegyezés, elhalasztják a stabilizációs kölcsönt. Mi az akadálya a kölcsön perfektuálásának? Románia külön rendezi a volt osztrák-magyar kötvényadósságokat

(Bucuresti-Bukarest, január 8. Az *Uj Kelet* tudósítójától.) A stabilizációs kölcsön megkötésére vonatkozó tárgyalások sorsa ezen a héten fog véglegesen eldőlni. Hétfőn este visszaérkezett Párisból *Buzdugan* Grigore, Buzdugan régens fia, aki új híreket hozott a kormánynak a kölcsöntárgyalások stádiumáról. Értesülésünk szerint ezek a hírek nem olyan természetűek, amelyek megnyugtatóan hatnának a kölcsön sorsa tekintetében. Az újabb hírek alapján

a kormány elhatározta, hogy még ezen a héten dűlőre viszi a kérdést és azt az ultimátumot adta a külföldi bankároknak, hogy január 10-ikéig, vagyis csütörtökig adjanak határozott választ arra, hogy a már elfogadott feltételek mellett hajlandók-e a kölcsönt mielőbb folyósítani, vagy sem. Abban az esetben, ha a kormány csütörtökig nem kap kielégítő választ, el van készülve arra, hogy a tárgyalásokat haladéktalanul megszakítja, a stabilizációs kölcsön megszerzését és magát a stabilizációt is elhalasztja, ugyanakkor pedig más úton igyekszik kölcsönt szerezni, hogy az ország legégetőbb szükségleteit fedezhesse.

Mit akart a Blair-csoport? Arról, hogy mi áll a kölcsönszerződés aláírásának útjában, a legkülönbözőbb hírek vannak forgalomban. A tegnapi „Cuvantul” úgy tudja, hogy a Blair-csoport önciót akar az összes román kölcsönökre, amit azonban a kormány nem hajlandó megadni.

Ezt az álláspontját Lugojanu miniszterelnökségi államtitkár útján hozta a kormány a bankárok tudomására, akik állítólag akceptálták Románia erre vonatkozó álláspontját. Az utóbbi napokban érkezett táviratok szerint Lugojanu abban állapodott meg a bankárokkal, hogy a kölcsön első részletét a bankárok teljes fedezete mellett fogják kibocsátani és a többi függő kérdés megoldása is a legközelebbi 3-4 napon belül várható. Amennyiben nem merülnek fel újabb nehézségek, írja a „Cuvantul” a külföldi bankárok meghatalmazottai a

jövő héten Bukarestbe jönnek a kölcsönszerződés végleges aláírására és a kölcsön kibocsátási időpontjának megállapítására.

A szerződés aláírásának akadálya

Egy kormánypárti képviselő kijelentése szerint az is egyik akadálya a megegyezésnek, hogy

a bankárok azt kívánják, hogy a kölcsönt csak 15 év múlva kezdje visszafizetni Románia,

vagyis onny ideig kívánják maguknak a teljes kamatokat, 9 százalékot, garantáltatni. A kormány ebbe állítólag azért nem hajlandó beleemenni, mert a kölcsönt négy-öt év alatt számítja visszafizetni. Az ehhez szükséges összeget a dunai árterületek bérbeadásából reméli megszerezni a kormány. Tudvalevő ugyanis, hogy egy holland-belga-francia csoport két évvel ezelőtt ajánlatot tett még a liberális kormánynak a Duna-delta árterületének lecsapolására és kiaknázására. Háromszázezer holdnyi területről van szó, amelynek termővé tétele horribilis hasznot biztosítana úgy a vállalkozóknak, mint a román államnak. A liberálisok szerették volna ezt az üzletet maguk megcsinálni és emiatt az ajánlat elfogadását állandóan halogatták, holott

a holland vezetés alatt álló csoport saját költségén akarja az egész dunai árterületet lecsapolni és 50 éven át olyan bért fizetne érte amelyből négy-öt év alatt az egész 80 millió dolláros kölcsönt vissza lehetne fi-

zetni, az ötven év leteltével pedig a terület a-rajta létesített összes be-
rendezésekkel az állam tulajdonába menne át.

Ez az ajánlat rövidesen ismét tárgyalás alá kerül és ezzel van összefüggésben Mihalache földművelésügyi miniszternek mostani körútja a Duna-delta vidékére.

Megegyezés a külföldi kötvénytulajdonosokkal

A kölcsöntárgyalásokkal kapcsolatban Románia elhatározta a volt osztrák-magyar monarchia által a háború előtt kibocsátott kölcsöneinek rendezését is. Mint ismeretes, ebben az ügyben az utóá államok egész sereg konferenciát tartottak és januárra újabb értekezletet hívtak össze Bécsbe, hogy megállapodjanak a kötvénytulajdonosokkal. Tekintettel arra, hogy végleges megegyezésre ez uttal sem lehet számítani.

Románia interveniált a jóvátételi bizottságnál, hogy ezt a kérdést a kölcsöntárgyalásokra való tekintettel öndílan és a többi utóállamoktól függetlenül rendezhesse.

Romániának ebből az adósságból 350 millió papírléjt kell fizetnie, azonkívül külön 100 millió lejt a 12 év óta be nem váltott kamatszelvevényekért. Ezt a tartozást, hogy a rendes költségvetésen belül szerepelhessen, előbb konszolidálni kell. A jóvátételi bizottság hozzájárulásával január végén Bukarestben konferencia ül össze, amelyen a külföldi kötvénytulajdonosok szövetségének megbí-
zottai is megjelennek.

Select-mozgó

Ma van a premierje a legtökéletesebb filmalkotásnak:

Nevető ember

Victor Hugó hasonlevü regénye nyomán, rendezte: Paul Leni. Főszerepekben:

Conrad Veidt
(Nevető ember)

Mary Philbin
(Dea)

Olga Baklanowa

A nevető ember

(Sajtóbemutató a „Select“-mozgóban)

Tegnap este mutatta be a Select mozgó a sajtó képviselői előtt az utóbbi évek legmonumentálisabb filmjét a Nevető ember-t, amely Victor Hugo hatalmas regénye nyomán készült. A Select mozgó szuperfilmje valóban páratlanul álló alkotás, mert benne a tökéletes színjátszás a rendező zseni és az irodalmi géniusz találkoznak abszolút művészi harmóniát alkotva. Hugo Victor írói zsenije a pompás szcenárió kezesztül kitűnően érvényesül, a film szereplőit pedig oly szerencsés kézzel választották meg, hogy azt jobban megrendezni nem is lehetett volna.

Gwynplaine, a nevető ember szerepét Conrad Veidt alakítja utólréhetetlen tökéletességgel. A nagy német drámai színész, aki utólréhetetlen tehetségével a Hindu síremlék, Tell Vilmos, Dr. Laroch és többi monumentális filmalkotásokban tette nevét világhíressé, ez uttal is a művészi intuícióval megrázó drámái erővel játsza meg azt a figurát, amelyet Hugo Victor rajzolt meg a Nevető ember személyében.

Conrad Veidt partnerei szintén világ márkájú filmsztárok: Olga Baklanowa, Mary Philbin, a Lion Lea felejthetetlen női főszereplője.

A Nevető ember sajtóbemutatója hatalmas sikert ért el, ami mindennél jobban igazolja a film monstruozus felépítését és tökéletességét. A Nevető ember premiéréje ma délután 3 órakor van a Select mozgóban

butor

vásárlás bizalom dolga

Ha jó butort akar venni, ne sajnálja az utat

Marosvásárhelyre

(Tg. Mures) és tekintse meg

Székely és Réti

Erdélyrészi Butorgyár Rt., hatalmas raktárait.

Bösendorfer, Stügl, Wirth, Hoffmann

zongora és pianó

gyárak képviselője.

Hitelekpes egyéneknek kedvező fizetési feltételek

Rádiózik? Jár operába?

akkor nem nélkülözheti a legújabb

Operaismertetőt

Az opera és zeneirodalom remekműveit kimerítően ismerteti és nagy számú kottapéldánnyal illusztrálja.

Eddig megjelent:

Gounod: Faust	ára 34.—
Wagner: Lohengrin	» 34.—
Bizet: Carmen	» 34.—
Verdi: Aida	» 34.—
Puccini: Turandot	» 34.—
Erkel: Bánk bán	» 34.—
Mozart: Figaro lakodalma	» 68.—
Poldini: Farsangi lakodalom	» 34.—
Leoncavallo: Bajazzók	» 34.—
Thomas: Mignon	» 34.—
Erkel: Hunyadi László	» 34.—
Puccini: Tosca	» 34.—

Kaphatók az UJ KELET könyv-
osztályában.

Ujra teljes erővel lángolt fel az afgán felkelés

Egy banditát nevezett ki Amanullah király a lázadók ellen rendelt csapatok parancsnokává

London, jan. 8. Az angol lapok közlik az afgán forradalmi események egy angol szemtanújának beszámolóját, aki jelen volt Kabulban, amikor az afgán csapatok nagyrésze fellázadt. A szemtanú elbeszélése szerint Kabulban a lázadók visszavonulásának hírére örömmünkségeket rendeztek és ezeknek az ünnepegeknek a közepén a forradalmárok váratlanul bevonultak a városba. Körülvették a királyi kastélyt, elfogták az őrséget és megölték egy minisztert.

Amanullah király végső szükségében a legveszedelmesebb afgán bandita, Hadibula segítségét vette igénybe, akit hadtestparancsnokká nevezett ki. A haramiából lett új fővezér 12.000 emberrel a királyi palota elé vonult, ahol a bandita önmagát kiáltotta ki Kabul királyának. Ennek következtében azután

uccai harcok törtek ki, amelyek hat napig tartottak és állandóan veszélyeztetették a külföldiek is, annál is inkább, mert a külföldi követségek a harcok központjában álltak. Az uccai harcok hetedik napján a királyi csapatokat nagy meglepetés érte, miután az ágyutűzre a felkelőktől nem érkezett válasz. A felkelők ugyanis elhagyták állásukat és Hadibula is visszavonult csapataival a hegyek közé.

London, január 8. A Reutter távirati iroda Allahabadi távirati tudósítása közli, hogy Afganisztánban újra fellángolt a polgárháború. A felkelők nagy sereggel közelednek Kabul felé s a főváros közelében egyik erődöt ismét birtokukba vették. A távirat szerint Kabul lövetése újra megkezdődött. A fővárosban példátlan az izgalom.

A Times munkatársának közlése szerint Amanullah hajlandónak mutatkozott legtöbb breformjának visszavonására, de a felkelők vérszemet kapva egyre újabb és újabb követelésekkel álltak elő. A tárgyalások erre megszakadtak. A tárgyalások félbeszakítása előtt a felkelők már azt is követelték az uralkodótól, hogy a királynét és idegen rokonságát az országból utasítsa ki. Ennek a követelésnek teljesítésére a király természetesen nem vállalkozott, sőt elkergette a felkelők kiküldöttjeit is így keletkezett az újabb háború.

London, január 8. A Morning Post közlése szerint az afgán felkelő sereg Kabultól 4 mérföldnyi távolságra elfoglalt egy erődöt és a kormánycsapatoktól zsákmányolt ágyu-ütegekkel megkezdte újra a főváros bombázását.

Hogyan foglák megoldani az egyenlőség elvét a Jewish Agencyben a cionisták és nemcionisták között

Dr. Felix Rosenblüth nyilatkozata az Agency szervezeti problémáiról

London, jan. 8. A cionista közvélemény egyre jobban foglalkoztatja a Jewish Agency kibővítéséről hozott határozat, amelynek realizálása a Palesztina-munkában új perspektívák és új lehetőségek kapuját tárja szélesre. Az Actionscomité kebeléből választott 14 tagú bizottság pontos javaslatokat készített el az összes részletkérdésekről, amely javaslatok ma már az Executiva asztalán fekszenek. Minthogy azonban e javaslatok megvitatás céljából még a másik tábor elé kerülnek, az azokban lefektetett gondolatmenetet egyelőre bizalmasan kezelik. Hogy a zsidó közvélemény mégis tájékozódást nyerhessen a javaslatok irányelveiről az I. T. A. londoni tudósítója dr. Felix Rosenblüthhez, az Executiva tagjához, a Világszervezet szervezeti osztályának vezetőjéhez fordult, aki a megalkotandó Agency alkotmányának főbb szempontjairól az alábbi nyilatkozatot tette:

— Minthogy a Jewish Agency kérdésében az elvi megegyezés létrejött, most a szervezeti kérdések kerültek az érdeklődés homlokterébe. Az Agency-épület konstrukciós tervének nagy körvonalai le vannak szögezve már a 14-ik kongresszus határozataiban, valamint az amerikai pártok feletti konferencia hasonló természetű határozataiban. Az Agency szervezeti és alkotmányának kérdésében az utolsó szót természetesen az alkotmányozó alakulógyűlés fogja kimondani, amely előreláthatólag 1929 nyarán, vagy őszén fog összeülni, de a fentemlített határozatok már is bizonyos következtetéseket engednek sejtetni.

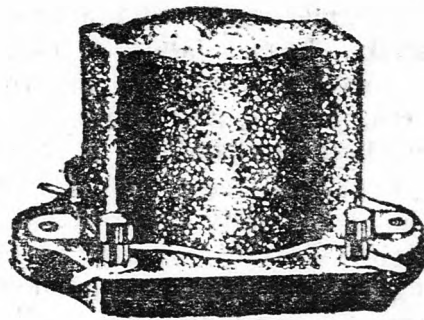
— Ami a megalkotandó szervezet formáját illeti egy háromfokú építményre gondolunk, amelynek alanját a cionista szervezet képviselői és az egész világ zsidóságát összefoglaló „Council” alkotják. A „Council” meghatározott időközben többször fog összeülni, hogy az Agency szerveit megválassza és az elvégzendő munka irányvonalait kijelölje. A Council-ra épül egy kisebb testület, amely évente szintén többször ülésezik, végül e fölött áll a tulajdonképeni vezetőség, amely Londonban és Jeruzsálemben fog székelni és a politikai valamint gazdasági építómunkának tulajdonképeni vezetését el fogja látni.

— Az Agency szervei tudvalevőleg ama

elv szerint fognak megalakulni, hogy a cionista szervezet egyrészt és a világ összsidósága másrészt teljesen egyforma arányban legyen képviselve. Az Actionscomité legutóbbi ülése vita tárgyává tette, hogy ez a „Fifty-fifty” elv a valóságban hogyan volna realizálható. Az Actionscomité nagy súlyt helyezett arra hogy ez az egyenlő képviselési elv a leghigorubbban érvényesüljön úgy a különböző szervezetekben, mint az egyes országos szervezetek vezetőségében. Megeshetik például, hogy valamely országos szervezet vezetőségéből, amely az egyenlő képviselés elvén épül fel egy fontos kérdés eldöntésének pillanatában több tag

hiányzik és így a tárgysorozathozatalnál felborulna az egyenlő képviselési egyensúly. Ezt kiküszöbölendő vagy bővebb számu póttagra van szükség, akiket alkalomadtán be lehet a vezetőségbe vonni, vagy egy cionista mozgalomban eddig ismeretlen elv megvalósítására, vagyis, hogy mindkét frakció teljes számu szavazati joggal bir tekintet nélkül arra, hogy hány tagja jelent meg az ülésen.

— E főszemponttól eltekintve az Actionscomité ülésén csak kisebb jelentőségű részletkérdésekkel foglalkoztak, amelyek intern organizációs problémákra vonatkoznak.

Válassza a legjobbat!

Egy vevőkészüléknel az alkatrészek nagy fontossággal bírnak.

Egy minőségileg kifogástalan vételhez egy minőségileg tökéletes gyártmányú transzformátor szükségeltetik.

**P
H
I
L
I
P
S**

Mint igen fontos alkatrészt válassza az alacsonyfrekvenciájú Philips-transzformátort, amely különleges konstrukciója (ezüsthuzaltekerceselés) révén elsőrendű, egyenletes erősítést ad.

ALACSONY FREKVENCIAJÚ TRANSZFORMÁTOR

Jaszi a Gy

(Tárgu-Mu
nuár 8. Az U
nap délelőtt
szódtak le a
Szászrégen k
egy 60 jaszi
káció után az
életlen módo
zsidó utasait.
port szórtak

A k sztr

(Timisoara
Uj Kelet tudó
művek közél
tárna munká
a sztrajkolók
A munkások

Kéz

aki

Berlin, janu
pártját ritkító
los cirkáló é
csolatban né
ben lejátszód
összesz párt
igyekeztek h
építés mellett
történt, hogy
egyik szerkes
adásra hivta
szerelés címe
cirkálóépítés
Amikor a s
épen előadás
el a berlini

Zár

Nagy

Budapest, j
mai tárgyalás
kor nyitotta S
folytatták Lő
Lőw Lili állo
Lőw Lili t
már ismertete
lentette, hog
szerencsétlens

Grat BU

A legmoder
relve. Fűrdő
fonok, rádi
fodrász

Rendkívül

Jasii cuzista diákok inzultáltak a zsidó utasokat a Gyergyószentmiklós—szászrégeni vonalon

(Tárgu-Mures-Murosvásárhely, január 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap délelőtt szegenteljes események játszódtak le a Gyergyószentmiklós és Szászrégen közötti vasútvonalon. Mintegy 60 jasii diák, aki a karácsonyi vakáció után az egyetemre tértek vissza, éreftlen módon inzultáltak végig a vonaton zsidó utasait. A diákok előbb tüszszentő port szórtak a terrorizált zsidó utasok

óra alá, majd felhasználva az alkalmat, hogy a zsidó utasok száma mélyen alatta volt a hősies diákesapatnak előbb a legfelháborítóbb módon gunyolni kezdték a vonatba utazó zsidókat, majd néhányat közülük tetteg is inzultáltak. A megfélemlített zsidó utasok jelentést tettek az inzultálásról a szászrégeni állomásfőnököknek, aki azonban a helyett, hogy a verekedő diákokat leszállí

totta volna a vonatról, minden intézkedés nélkül tovább engedte a vonatot. A szászrégeni esetre felhívjuk ugy a belügyminiszter, mint a közlekedésügyi miniszter figyelmét, akiktől elvárjuk, hogy megtalálják a megfelelő módiát a szankcióknak, amelyek kedvét szegjék a hasonló esetek megismétlődésének.

A kollektiv-szerződés felfüggesztése miatt sztrájkba lépett Aninabánya 2500 munkása

(Timisoara-Temesvár, január 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Aninán, a Resica művek közelében tegnap reggel két tána munkása sztrájkba lépett. Délig a sztrájkolók száma 2500-ra emelkedett. A munkások egyelőre csütörtök estig

proklamáltak a sztrájkot, melynek oka a munkások és munkaadók között kitört fizetési konfliktusban keresendő. A bánya igazgatósága ugyanis váratlanul felfüggesztette a május elsejéig meg bosszabbított kollektiv szerződést és

érvénytelennek mondotta azt ki. Holnapra egy kormánybizottságot várnak, amely a konfliktust eliminálni kívánja. A hangulat ebben a pillanatban azonban annyira súlyos, hogy nem biznak a bizottság missziójának sikerében.

Kézrekerült a „Vorwärts“ szerkesztőjének kommunista támadója,

aki megakadályozta, hogy a rádió-studióban megtarthassa pacifista előadását

Berlin, január 8. Emlékeztetes az a pártját ritkító botrány, amely a páncélos cirkáló építésének kérdésével kapcsolatban néhány héttel ezelőtt Berlinben lejátszódott. Tudvalevő, hogy az összes pártok nagy propagandával igyekeztek hangulatot kelteni a cirkáló építés mellett és ellen. Ebben az időben történt, hogy Schwartzot, a Vorwärts egyik szerkesztőjét a rádiótársaság előadásra hívta meg, aki Világbéke és leszerelés címen akart előadást tartani a cirkálóépítés ellen.

fiatalember jelent meg lakása előtt, akik közül az egyik revolverrel kényszerítette arra, hogy visszatérjen lakásába. A támadók a berlini kommunistapárt tagjai voltak, akik közül az egyik elment a rádiótársaság stúdiójába s ott Schwartznak, a Vorwärts szerkesztőjének mutatkozva be, kommunista propaganda-előadást tartott a rádió közönsége részére.

lemetlen volt az eest.

Természetesen antikommunista körökben a legnagyobb felháborodást váltotta ki ez az előadás, amely kimondottan kommunista propaganda volt. A lapok erősen támadták a rádiótársaságot s a szocialistákkn is rendkívül kel-

Tegnap Schwartz, a Vorwärts szerkesztője gyalog indult szerkesztősége felé, amikor a Dresdener strassen szemben találta magát egy fiatal emberrel, akiben revolveres támadó látta. Tsmert rá Rögtön rávetette magát támadójára és rendőreért kiáltott. A rendőrelőretett és igazolta a fiatalembert. Kiderült róla, hogy Alfred Scherlingnek hívják s a berlini kommunistapártnak egyik legaktivebb tagja. A fiatalember letartóztatásával kapcsolatban azt remélik, hogy a rendőrségnek most már sikerülni fog kideríteni, hogy kik inszcenálák Schwartz szerkesztőnek elrablását.

Zárt tárgyalást rendeltek el Forgács Anna kokainista voltának tisztázására

Nagyjelentőségű vallomások hangzottak el a mai tárgyaláson

Budapest, január 8. Az Erdélyi-per mai tárgyalását háromnegyed tíz órakor nyitotta Schadt elnök. A tárgyaláson folytatták Löw Olga vallomását, ki után Löw Lili állott a bíróság elé. Löw Lili tanu a millstatti zuhanás már ismertetett részleteit adta elő. Kijelentette, hogy látta Forgács Annát a szerencsétlenség után. Ajka fel volt ha-

cádva, arcán, nyakán sérülések és karcolások voltak. Hallomásból tudja, hogy Forgács Anna testén is voltak zúzódások. Kedden délután tanu ujra fel akart menni Forgács Anna meglátogatására, de Erdélyivel találkozott, aki arról panaszkodott, hogy rossz éjszakájuk volt s tudatta, hogy Anna most alszik.

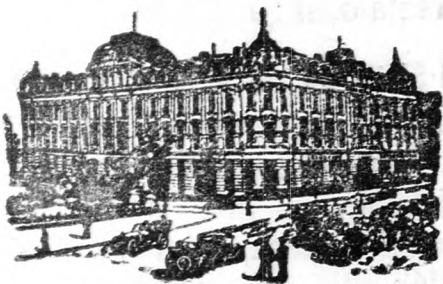
után vette át Erdélyi védemét. A tanu megesketésének kérdésénél ügyész a megesketést ellenzi, mert szerinte a vallomás ingadozó és ellentmondásokat tartalmaz.

Szerdán délelőtt ismételtén találkozott Erdélyivel, aki elmondotta, hogy Annát az éjszaka folyamán halálsejtelmek kínozták s nagyon rosszul tőttették az éjszakát. Az elnök ezután felmutattatta Löw Lilinek Forgács Anna sálját, amit Löw Lili a Forgács Annának ismert fel.

Gál Jenő replikája után a bíróság szünetet rendelt el, majd szünet után Löw Zoltán, az államvasuti rádió-igazgatóját hallgatták ki. Löw Zoltán vallomástétele után a Löw-család nőtagjait a bíróság megeskette vallomásaikra.

Az ügyész a tanuk eskütételének elrendelése miatt semmisségi panaszt jelentett be. Reich Zsigmond bécsi orvos kihallgatása következett ezután, kinek vallomástételét a zsufolt tárgyalási terem közönsége feszült érdeklődéssel várta. Reich dokort Gáldi vezette fel Forgács Anna halottaságához s ő volt az első orvos, aki a beállott halált konstataulta. Reich elmondotta, hogy első pillanatra már konstatalhatta a beállott halált s ezt meg is mondotta Erdélyinek és Gáldinak.

Grand-Hotel BUCURESTI

A legmodernebb kényelemmel felszerelve. Fürdőszobák, gőzfűtés, lift, telefonok, rádiószalon, olvasóterem fodrászműhely. Bár-Buffer.

Rendkívül leszállított szobák!

Löw Lili a továbbiakban azt vallja, hogy Forgács Anna bevallotta neki, hogy amióta csak eszélt birja, altatószerekkel élt.

Az ügyész intézett ezután kérdéseket Löw Liliehez Gál Jenő védőnek tanuk lakásán tett látogatása felől. Azt is kérde tanutól, igaz-e, hogy Gál védő kitanította a tanukat arra, hogy látogatásáról a vizsgálóbíró előtt ne tegyenek említést. Löw Lili igenlő válasza után Gál védő kért szót és leszögezni kívánta, hogy látogatása alkalmával még nem vállalta el Erdélyi védelmében s csak tájékozódásai

Erdélyi semmiképen sem akarta elhinni, kezeit tördelte s egyre azt hangoztatta: Ez nem lehet igaz s odarohant halott feleségéhez és csókolgatta.

DÖSTYÉNI ISZAP
 Természet erejével gyógyítja a rheumát, köszvényt, ischiaszt
 Minden gyógyszertárban kapható.
Pl. Oa kocka (szappakolás.)
Gamma-kompress (kész iszapborogatás.) **Legolcsóbb házikúra**, mert 30-szor használható.
 Főlerakat:
 Mr. Ph. L. SINGER Timisoara II., Str. Tegle No. 2. (Volt Vécsey-uca.)

Az elnök kérdésére Reich dr. előadta, hogy sebeket nem látott a holttesten, de ilyeneket nem is keresett. Az ő dolga, miután a segítségnyújtás lehetősége már nem állott fenn, csak a halál beállásának konstataciója volt. Reich ezután elmondotta még, hogy a halott arkifejezése igen nyugodt volt és a halottaság ágyancmüje egyáltalán nem volt gyűrött. A tárgyalás további folyamán a bíróság Barna Dezsőnek a Korvin-áruház főnökének selyemszakértőként való kihallgatását rendelte el, aki mellett a védelem részéről Hevesi Béla tölti be az ellenőrző textilszakértő feladatát.

Barna Dezső eskütétel után kezébe veszi a bünjelként lefoglalt selyemsálat, amelyet alapos vizsgálat alá vesz. Barna Dezső kihallgatására azonban a mai tárgyalás folyamán nem került sor, mert kihallgatás előtt Schadt elnök az a kérdést intézte Gál Jenő védőhöz: fenn tartja-e még azon kérését, hogy a bíróság Forgács Anna kokainista voltának tisztázására zárt tárgyalást s ezzel kapcsolatban a terem kiürítését.

A mai tárgyalás a zárt tárgyalás elrendelésével fejeződött be és így a selyemszakértők kihallgatására csak csütörtökön kerül sor.

Estélyi és báli

francia divatujdonságok megérkeztek

Szabó Jenő

női divatkülönlegességek nagyáruházába CLUJ

Telefon 4-79 Telefon

Színház — Művészet

A Román Opera jubiláris előadása

Hiányos zeneletünk egyik legfontosabb és legnépszerűbb tényezője, a Román Opera fejlődésének jelentős etappjához érkezett hétfőn este, amikor ezredikben jelentek meg a színpadon a román zenekultúra zászlóvivői, a Román Opera énekesgárdája. Ha a jubiláris előadás alkalmával az Opera eddigi teljesítményének mértékét akarjuk felállítani, úgy számot kell vetnünk elsősorban az utóbbi évek inkább politikai mint művészi szempontokból eredő könnyelmű és kártékony változásaival, melyek az igazgatók gyakori cserélgésével az Opera teljesítményét természetesen csökkentették. Számolnunk kell az ezer előadás történetének reminiscenciáit között az állam és másodsorban a közönség magatartásával, mely épen olyan szeszélyes,

A jubiláris est programját Beethoven örökségét Fidéliját választotta ki az igazgatóság Aca de Barbu a címszerepben és Maria Carly vendégjátékával. Aca de Barbu, aki nemrég tért haza több hónapos külföldi tanulmányútról meglepett, valósággal frappirozott a tökéletes interpretáció csúcspontjához közeledő átgondolt, stílusos alakításával. A szerep apró részletekének kidolgozása, alig hallható pianissimoinak finomsága és hangjának eddig talán bántóan döngő öblösségének megfelelő redukálása jelzik tanulmányútjának valóban nagyszerű eredményét. Csupán a vokalizálásra, ami elmaradhatatlan kelléke egy jó énekesnek, kell még több súlyt fektetnie. Kívülre még a fiatal és igen tehetséges Maria Carly érdemeit

Stroiescu Constantin lemondta kolozsvári fellépéseit. A Román Opera igazgatóságához hétfőn este távirat érkezett Párisból, melyben Constantin Stroiescu, az Opera Comique tenoristája arról értesítette Pavel Constantin igazgatót, hogy közbejött betegsége miatt hetek óta hirdett kolozsvári előadásán nem léphet fel. Az utolsó percben érkezett lemondás következtében az Opera nem tudta hónapokkal ezelőtt megállapított műsorát megváltoztatni így a Manon és Lakmé előadásait rendezés szereposztásban tartják meg.

A Magyar Színház műsora:

Szerdán 9 órakor: Jazz-hangverseny és kabaré. (2-odszor. Napibérlet 21. sz. B. Sorozatszám: 217.)

Csütörtök 9 órakor: Szegény lányt nem lehet elvenni (Ujdonság, először. A budapesti Belvárosi Színház rendkívüli sikeres ujdonsága. Premiérbérlet 22. szám. Sorozatszám: 218.)

Péntek 9 órakor: Szegény lányt nem lehet elvenni. (2-odszor. Napibérlet 21. szám. C. Sorozatszám: 219.)

Szombaton 9 órakor: Román előadás. (Tanase.)

Vasárnap 9 órakor: Román előadás. (Tanase.)

A Magyar Színház mozi-műsora:

Kedden 3, 5 és 7 órakor: A Könyv-cirkusz öt világhírű zenebohócának személyes fellépése és Riff és Raff, mint tűzoltók.

Szerda 3, 5 és 7 órakor: A Könyv-cirkusz öt világhírű zenebohócának sze-

mint milyen gyakori az igazgatók cserélgése. Természetes, hogy egyrészt a hozzáértő vezetés nélkül, másrészt megfelelő büdzsé hiányában és a közönség közömbös magatartása mellett az intézet nívója a fokozatos visszaesés lejtőjére jutott s ezelőtti énekes gárdája és hézagos repertoárja nem elégtették ki a magasabb zenei megnyilatkozások váró publikumot. Megállapíthatjuk ezt épen ma, mikor az Opera Pavel Constantin szakavatott vezetése alatt az elszigeteltség szerencsés felhagyása, a repertoár tervbevitel kibővítése, állandó fellépések és attrakciós előadások lepergettése által máris nagyot lendült előre és ez remélni enged, hogy az egyetlen erdélyi dalszínház régi színvonalára, a hivatásához méltó magaslathoz emelkedik.

ki az általános meglepedést. Szépen ívelő hangján megerősödik a nyugati énekkultúra nevelése és hisszük, hogy rövidesen nagyobb szerepekben is üdvözölni fogjuk. Florentin nehéz szerepét ezúttal is Marius Niculescu énekelte. Hangja nagy és terjedelmes, de kissé fojtott és nazális, intonálása pedig olykor bizonytalan. Külön ki kell emelni Ujeicut, aki nemcsak kitűnő énekes, hanem nagyszerű színész is. Komoly és meleg sikere volt. Az énekkar és Dubravszky irányításával a zenekar, minden kritikán felül álló teljesítménye járult hozzá, hogy az ünnepi estély valóban ünnepi eseménye legyen Kolozsvár zeneéletének.

Elsikovits Miksa.

mélyes fellépése és Riff és Raff, mint tűzoltók.

Csütörtök 3, 5 és 7 órakor: A Könyv-cirkusz öt világhírű zenebohócának személyes fellépése és Riff és Raff, mint tűzoltók.

Pénteken 3, 5 és 7 órakor: A Könyv-cirkusz öt világhírű zenebohócának személyes fellépése és Riff és Raff, mint tűzoltók.

Szombat 3, 5 és 7 órakor: A Potyautasok A legújabb, legkedvesebb, legkacagatóbb, Pat és Patachon-ujdonság! Európa szenzációját! (Helyárak: 40, 30, 20 és 10 lej.)

Vasárnap délelőtt 11 órakor: Riff és Raff, mint tűzoltók. (Burleszk-matiné 15 és 10 lejes helyárakkal.)

Vasárnap fél 3, negyed 5 s háromnegyed 8 órakor: A Potyautasok. (Pat és Patachon.)

A színháziroda közleményei:

Szegény lányt nem lehet elvenni. Holnap este lesz a premiéreje Zagoni István új darabjának, amelynek címe: Szegény lányt nem lehet elvenni. A Zagoni neve a Mariká-val lett világhírűvé s a budapesti sajtó és közönség véleménye szerint a Szegény lányt nem lehet elvenni méltó a Mariká-hoz. Első előadása csütörtökön este lesz, a második pénteken este, azután rövid időre tekerül a műsorról, mert szombaton és vasárnap román előadások lesznek a színházban.

Legújabb Pat és Patachon vigjáték: Potyautasok. Soha még filmburleszkek nem volt olyan sikere az európai metropolisokban, mint a legújabb Pat és

Patachon képeknek. A magyar színház szombaton, vasárnap és hétfőn fogja bemutatni ezt az óriási sikerű új Pat és Patachon képet. Szombaton 3-kor, 5-kor és 7-kor kezdődnek az előadások, vasárnap pedig fél 3-kor, negyed 5-kor, 6-kor, háromnegyed 8-kor. Aki két órán át nagyszerűen, gondatlanul akar mulatni, az okvetlenül nézze meg a magyar színházban az új Pat és Patachon képet.

A Könyv-cirkusz zenebohócái új műsorról és Riff és Raff mint tűzoltók. Ma új, gazdagabb és kacagatóbb műsor keretében lépnek fel a Könyv-cirkusz nagyszerű bohócái a magyar színházban. Minden előadásban vetítik emellett a Riff és Raff, mint tűzoltók című óriási sikerű hat felvonásos burleszket is. Előadások kezdete: 3, 5 és 7 órakor. Már csak ma, holnap és hoinapután látható ez a gazdag és grandiózus műsor a magyar színházban.

A Nemzeti Színház és a Román Opera heti műsora:

Szerda: Manon.

Péntek: Lakmé.

Szombat: Ember, aki a halált látta.

Vasárnap d. u.: Faust.

Vasárnap este: Főtűtkár (vigjáték).

Rádió műsor

Idő: közép-európai

SZERDA, JANUÁR 9. Budapest, 9.15: A m. kir. 1. honvédelmi vezérőrnagy zenekarának hangversenye. Vezényel: Fricay Richárd zenetudományi igazgató. 9.30: Hírek. 9.45: A hangverseny folytatása. 12: Déli hangverseny az Egyetem-téri templomból, időjárásjelentés, hírek. 12.20: Zongora-hangverseny. 12: Pontos időjelzés, időjárás és vízállásjelentés. 13: Hírek. 13.30: Hírek. 13.45: Hírek. 14.30: Hírek. 14.45: Hírek. 15.30: A Magyar Rádió Újság morsetanfolyama. 16: Kálmán bácsi mesedéftáncja. 16.45: Pontos időjelzés, hírek, időjárás és vízállásjelentés. 17.10: Pilitz Dezső előadása: Jó világitás a háztartásban. 17.40: Kurina Simi és cigányzenekarának hangversenye. 18.50: Rádió amatőrpósta. 19.50: Kabaréest. Rendezők: Hegedűs Tibor a Víg-színház és Gyarmathy Sándor, a Stúdió rendezője. 20: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. — Barcelona, 17.30: Rádió-sextett. 21.10: A házzenekar hangversenye. 21.15: Argentínai tangó. 22: Orgonahangverseny. — Bécs, 11: Délelőtti zene.

16: Délutáni hangverseny, 9.30: A szimfonikus zenekar hangversenye. Anday Piroška felléptével. Utána könnyű zene. — Berlin, 17.30: Szórakoztató zene. 20: Hugo Kaun Menandra című operájának előadása. — Kattowitz, 17.55: Táncczene, 20.30: Kamarazene, 21.30: Zenekari hangverseny. — Kopenhága, 15.30: Délutáni hangverseny. 22.15: Kávéházi táncczene közvetítése. — Königsberg, 11.30: Gramofonzene, 16.30: Délutáni hangverseny. 22.30: Táncczene. — L. O. London és 5xx Daventry, 13: Szórakoztató zene, 15: Florence Long (szoprán) hangverseny, 15.45: Könyv klasszikus zene, 16.45: Orgonahangverseny, 19.45: Katonazene, 23: Táncczene. — Milanó, 12.30: Rádiokvartett, 20.30: Könyv zene, 23. Cigányzene. — Prága, 12.30: Déli hangverseny, 19: Verdi Traviata operájának előadása. — Róma, 17.30: Zenekari hangverseny, 20.45: Könyv zene.

CSÜTÖRTÖK, JANUÁR 10. — Budapest, 9.15: Kurina Simi és cigányzenekarának hangversenye, 9.30: Hírek, 9.45: A hangverseny folytatása. 12: Déli hangverseny az Egyetem-téri templomból, időjárásjelentés, hírek. 12.20: A Temesváry-Kerpely-Polgári-trió hangversenye. 13: Pontos időjelzés, időjárás és vízállásjelentés. 14.30: Hírek, élelmiszerárak, 16: A földművelésügyi minisztérium rádió-előadásorozata. Dr. Károly Rezső miniszteri tanácsos, a Mezőgazdasági Üzemi intézet igazgatója: A kisgazda könyvvezetése. 16.45: Pontos időjelzés, időjárás és vízállásjelentés, hírek, 17.15: Rádió Szabad Egyetem. 17.30: A m. kir. Operaház tagjaiból alakult zenekar hangversenye. Vezényel Polgár Tibor karnagy. 18.35: A Hadimuzéum Egyesület előadása. 19.20: A m. kir. Operaház előadása, szereplőinek közlése és tartalmának ismertetése. 19.30: A m. kir. Operaház Gianni Schicchi előadása: 20.45: Gramofonhangverseny. 22.15: Pontos időjelzés, időjárásjelentés és hírek; 22.30: A Dunapalota nagyszállóiból Magyar Imre és cigány zenekarának hangversenye. — Bécs, 11: Délelőtti hangverseny; 21: Karinty Frigyes: Kérem vissza a tandíjamat — tréfájának előadása. Utána: Esti hangverseny. — Berlin, 16.30: Kamarazene. 18.45: Komor Géza zenekarának hangversenye. 20: Wágner-est, 22: Táncczene. — Kopenhága, 16.30: Délutáni hangverseny; 20.55: Heuberger: Der Opernhall operájának előadása. — Milanó, 16.30: Rádió kvintett. 20.30: G. Puccini: Il Tabarro, Snof Angelica és Gianni Schicchi — c. operájának közvetítése. — Prága, 12.30: Déli hangverseny. 19.30: Délutáni hangverseny. 19.30: A csehszlovák filharmonikusok hangversenye. — Róma, 19: Rádió-trió. 17.30: Zenekari hangverseny; 20.40: Szimfonikus hangverseny.

Altalena (V. Jabotinsky) regénye:

Richter und Narr

Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.

Ára kötve 335 lej, füzve 225 lej.

Szőrmés-bekecs Lei 4500.-

Telikabátok Lei 4400.-

Knicke nadrág Lei 900.-

NEUMANN M. CLUJ, FÉRFI ÉS FIURUHAÁRUHÁZA FÖTÉR 14.

FILMHIREK

Hol laknak a filmszínészek? Hollywood a film hazája és központja, azonban a legtöbb filmszínész még sem ott ültötte fel tanyáját. Ötszáz népszerű filmszínész közül csak legfeljebb tíz százalék lakik a film városában. Mary Pickford már évek óta Beverly Hillbe költözött át, ahol Harold Lloyd és Chaplin laknak mesébe illő villákban. Itt lakik Clara Bow, a Wings világhírű főszereplője, Bebe Daniels, a Senorita ünnepelt „macskája”, továbbá Wallace Berry, a Riff és Ruff-filmek népszerű Ruffja, valamint Charles Rogers, a Wings fess repülőtisztje. Hollywood egyre növekvő forgalma, a nagyváros zaja csendesebb vidékre űzte a munka után nyugalomra vágyó művészeket, akiknek most néhány órát kell robogni autón, hogy a hollywoodi műtermekbe jussanak. Georg Bancroft, a Veszedelemes ucca főszereplője Santa Monica-ban ültötte fel tanyáját és ott épített villát Ester Ralston is. „A szerelem iskolája” hősnője is. Emil Jannings az egyetlen világhírű művész, aki benn maradt Hollywood szívében pazar villájában. Nem kevésbé érdekes, hogy Wallace Berry nyáron mintegy 370 kilométernyire lakik Hollywoodtól. Ruff barátunk ügyes pilóta, vett tehát egy repülőgépet és azon repült be naponta Hollywoodba a felvételek idején. Aki látta őt a „Riff és Ruff” aviatikusok” című filmben, az könnyen megérti, hogy ezek a kirándulások Wallace Berrynek csak kellemes sportot jelentettek, de semmiesetre sem fáradságot.

Ábris rózsája filmen. Anny Nichols világhírű színjátéka hónapokig volt a Broadway szenzációja, nem csoda tehát, ha a Paramount szeretett ezt a darabot filmre vinni. Az Ábris rózsája már munkában is van és a főszerepet Nnacy Carroll, egy valódi ír leány fogja játszani. Partnere Charles Rogers, a Wings főszereplője.

„Az elsodort ember” Palesztinában. Néhány hét előtt került bemutatásra Tel Avivban Emil Jannings „Elsodort ember”-e, rekord látogatottság mellett. A filmet napokon keresztül vetítették szüfolt nézőtér előtt.

„Zwei rote Rosen”. A népszerű Greenbaum-filmgyár most készítette el az ismert berlini sláger alapján készült filmet. A Két piros rózsát, amelynek főszerepét a bájos Liane Heidt játssza.

Világvárosi utak a műteremben. Az „Asztal”-hoz, az új Erich Pommer produkcióban megjelenő Joe May filmhez az Ufa egy egész sereg érdekes uccai felvételt csinált a Neubahelsbergben levő műteremben és erre a célra hatalmas országutakat építettek. A modern közlekedési centrum 200 autóval és 100 autobusszal volt benépesítve. A rend fenntartását egy tényleges rendőrségi uniformisban Gustav Fröhlich végezte, míg Betty Aman a körut legforgalmasabb ékszerészüzletéből világos nappal a legértékesebb briliánsokat ellopja. A hatalmas utastek megvilágítására Joe May rendező 10.000 villanykörtét s 200 fényoszlopot és kivilágosítót vett igénybe. A fény mennyiség 30.000

anapere volt, amely egy középnyagságu kulturváros teljes kivilágítására elég lenne.

Harry Piel forgalmi akadályokat csinált Kurfürsterdammban. Az Ufa leg-

újabb Harry Piel filmje, a „Legerősebb fegyver”, nemrég került Berlinben, a Kurfürsterdammi kinoban színre és a Harry Piel-filmek közül is kimagasló sikert aratott. A premieren Harry Piel személyesen megjelent és a közönség

előadás után szünni nem akaró óvációban részesítette. Amidőn Harry Piel előadás után autójához ment, a lelkes tömeg körülgűrűzte, hogy percekig szünetelt a forgalom a Kurfürsterdammi mozi előtt.

A buzáui antiszemita támadás megdöbbenő részletei

Kikből áll a LANC buzáui csoportja? Élet-halál közt lebeg a támadás súlyosan megsebesített áldozata

(Bucuresti-Bukarest, január 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Néhány nappal ezelőtt az egész ország sajtóját bejárta az a hír, hogy Buzauban egy felfegyverzett antiszemita rohamcsapat megostromolta Hoffmann Mózes zsidó iparos házat és súlyosan megsebesítette a Hoffmann védelmére siető szomszédok kis csoportját. A kis regábeli város zsidó lakóit pánikszzerű félelemmel töltötte el a revolveres támadás, mely még a sokat szenvedett romániai zsidóság életében is kiemelkedik az antiszemita atrocitások megsokolt esetei közül. Szerencsére a buzáui hatóságok erőlyes kézzel fogtak hozzá, hogy a támadók kiletét és az attak körülményeit megállapítsák, úgy hogy a Hoffmann Mózes ellen elkövetett merénylet részletei már teljes egészében ismertek a hatóságok előtt.

A LANC buzáui erője

Amióta Cuza professor működésbe lépett, Buzauban is intenzív tevékenységet fejt ki az antiszemita liga, amelynek élén Gheorghe Maxen jogvédő, de ügyvédi praxist nem folytató, tornatanár áll. A LANC buzáui csoportja Maxen lakásán tartja meg összejöveteleit és a legkülönbözőbb hivatású egyénekből összeverődött rohamcsapatnak élén hirdette a „diákieszmé” pricipiumait. Maxen háza így valóságos erőd-jévé vált a LANC hadseregének és innen indult ki a választások ideje alatt is a LANC minden megmozdulása.

Amint a vizsgálat megálapította, január 3-án este hat órák mintegy 15 ismert buzáui antiszemita fiatalember gyűlt össze Maxen lakásán. A megbeszélés rendkívül feszült hangulatban folyt le és úgy Maxen, mint a többi résztvevők szájából gyűitő beszédek hangzottak el a zsidók ellen és lelkesítő felszólítások az irányban, hogy a LANC újra megkezdje azt a működést, amely nemzetközileg ismert nevet biztosított a román antiszemita társadalom számára Európa fajvédő internacionáléjában. Az értekezleten Mihail Negulescu, akit barátai Mache néven szólítanak, Gh. Dragomir, Virgil Niculescu, Patre Balanescu és még számosan vettek részt, akik mikor Maxentől eltávoztak, antiszemita röpiratokat és az improvizált tornatanár egyes alkalmakkor improvizált időszerű folyóiratának a „Buzongányt” példányait vitték magukkal.

Az attak

Egy óra múlva az antiszemita társaság összetalálkozott Hoffmann Mózes Str. Curcani levő háza előtt. Hogy miért éppen Hoffmann Mózes házat támadták meg az antiszemiták, azt nem sikerült megállapítani. Kétségtelen, hogy a rohamcsapat, míg az str. Curcanira ért, jónéhány zsidó üzletet rombolhatott volna össze, de a támadók békésen mentek el a zsidó kereskedők előtt, míg Hoffmann lakásához értek. Hoffmann Mózes békés iparospolgára Buzauban, akinek saját házában egészen jelentéktelen ruhatisztító és vegyintézte van. Este nyolc órák, tehát már éjszakai sötétségben vette kezdetét az ostrom. A str. Curcani éppen kövezés alatt

áll és a hatalmas köveket használta fel Maxen testőrgárdája, hogy Hoffmann Mózes házat megostromolja. Három hatalmas kő repült be Hoffmann Mózes ablakain, apró szilánkokká zuzva össze ablakát. A következő pillanathban már hangos segélykiáltások és egy megsebzett nő sikoltásai verték fel az ucca csendjét. Az egyik kő az ablakon keresztül Hoffmann Mózes Klára nevű leányát találta el, aki a lábán súlyosan megsebesült.

A kézitusa

A házból kétségbeesetten hangzott segélykiáltások alármirózák a szomszéd-ságot és a környező házakból három jól megtermett román ember jött a megostromolt ház segítségére. Damian Fotache cipészemester és a műhelyében tartózkodó Ghica Teodorescu és Apostolescu kocsis kirohantak a szomszédos házból és látva, hogy a minden kódobás után hangosan rivalgó csoport magatartása mindinkább fenyegetővé kezd válni, azonnal felvették a küzdelmet a támadókkal szemben. A hatalmas termetű és óriási testterével rendelkező Fotache három-négy embert tepert le egyszerre, míg két társa véres kézitusaiban próbálta szétverni az összetömörülő verekedők csoportját.

Apostolescut hamarosan a földretertek és arcat egy késsel összevissza szurkálták.

Teodorescut is már-már letépték a verekedők, amikor Damian Fotache, társai szorult helyzetét látva, a műhelybe rohant vissza és hatalmas furkott kerített magának.

„Lódd le Mache!”

Amikor visszatért, hogy barátai segítségére siessen, tetőfokán állott a harc. Damian hatalmas ugrással a csoport közepében termett és botjával kergette a két földönfekvő ember körül el a zavarókat.

Ekkor a támadók tömegéből a következő felkiáltás hangzott el:

— Lódd le Mache!

És Negulescu Mache azonnal engedelmeskedett a parancsnak, revolverével célhívta Damian Fotachet, aki a következő pillanathban átlőtt mellel bukott a földre. A golyó jobb tüdejét furta keresztül.

Ghica Teodorescu és Apostolescu Petre azonnal a súlyosan megsebesült társuk segítségére sietett.

A gyilkos feljűk szegerte revolverét, mire Ghica Teodorescu hatalmas ugrással rávetette magát és kicsavarta kezéből fegyverét.

Az a veszély fenyegetett, hogy Teodorescu és Apostolescu is Fotache sorsára jutnak, amikor az antiszemita gárda tagjai látva, hogy a támadás túlságosan nagy mértékben oltott, jobbnak látták visszavonulni.

„Provokáltak!”

A nyomozás adatai szerint a merénylek valamennyien az antiszemita liga tagjai és mint ilyenek, évek óta fejtenek ki tevékenységet. Kihallgatásukkor azt

vallották, hogy merő véletlenségből verődtek össze este nyolc órák épen Hoffmann Mózes háza előtt. Beismerik azonban azt, hogy a támadást megelőzőleg Gheorghe Maxen lakásán találkoztak, ahol megbeszélést tartottak a LANC buzáui csoportjának jövőbeli működésére vonatkozólag. Azt állítják, hogy békésen sétáltak Hoffmann háza előtt és provokálták őket. Arról azonban, hogy ki volt a provokáló, eddig még nem nyilatkoztak.

Rendkívül tanulságos a támadóknak a listája, mely mindennél jobban mutatja azt, hogy kik csinálnak antiszemitizmust Romániában. Mihail Negulescu (Mache), aki életveszélyesen sebesítette meg a még mindig élet és halál között lebegő Damian Fotachet, néhány éves kérés utná elvégezte a középiskolát, de az érettségén még nem jutott keresztül. Virgil Niculescu három középiskolai végzettséggel a buzáui vízművek tisztviselője, Petre Balhac ugyancsak három középiskolai osztállyal szintén a vízműveknél van alkalmazásban. Gh. Dragomir a ploestii állomásfőnökség pénztárnoka, Petre Balanescu mechanikus mester az ötödik hadtest buzáui műhelyénél. Balanescut régen, mint ismert zavargót tartják szemmel a buzáui hatóságok. Az összes lefartóztatottak közül csak Nicolae Dimache egyetemi hallgató, aki a bukaresti Lazar liceum segédtitkári állását is betölti.

A buzáui ügyesség még nem fejezte be a vizsgálatot az antiszemita zavargók ügyében, de reméljük és elvárjuk, hogy a hatóságok erőlyes kézzel fognak rendelkezni az antiszemita banda buzáui fészében.

F

ütsön

ischer

éle

ával

Telefon 1300

Repülőhidon tul.

A bolygó zsidó

Eugen Sue világhírű regénye két hatalmas kötetben — 400 lejjert kapható az Uj Kelet könyvoszt.-ban

„UNIO” vegyileg fest, tisztít, Cluj.

Vidéki megbízásokat gyorsan és pontosan szállítunk.

Vér és arany

Az amerikai Federal Reserve Bank jelentése szerint a dollármilliomosok száma a háború kitörése óta rendkívüli arányokban növekedett meg. A háború kitörése előtt hétezer dollármilliomosa volt az Egyesült Államoknak s most a dollármilliomosok száma majdnem eléri a negyvenezret. A washingtoni pénzügyi kormányzat kimutatása szerint az elmúlt 1926-as évben a takarékbetétek összege kerekszámban két milliárd dollárral emelkedett.

A fantázia térdre esik ezek előtt a számok előtt. Ezek a számok túl vannak az emberi érzékelés határán. Nincs mértékük, mely kiszelfoghatóvá tudná tenni ezeket a vagyonoknak arányait s a mi életviszonyaink közé tudná helyezni. Csak szédülni tudunk, ha rá gondolunk, de nem tudjuk megérteni, nem tudjuk felfogni.

„Az Értől az Oceánig“ aranyat hőmpölygöttet a folyó. Aranyfolyó hőmpölygő a sárral tapasztott töltések mellett. Az Oceán: Amerika s minden folyó aranyiszapot szállít belé. Az emberek fáradoznak öt világ részben s minden verekéből arany lesz Amerikában. A toledói puskaműves, a brüsszeli csipkeverő lány, a kínai selyemtenyésző, a perzsi puszták juhásza, az urali platina bányászok, a ceyloni gyöngyhálászok, a braziliai teáültetvényesek félig rabszolgamunkásai, a kanadai földmunkások, az indiai gyapottermelők, a dzsungel vadászai, — a lappok fölűjéről az egyenlítőig mindenki azért dolgozik, hogy az Egyesült Államokban felhalmozódjék az arany. Minden könny cseppből, minden verekéből, minden sóhajból arany lesz. A modern Midások, arannyá válik a számukra mindaz, amihez mások munkás keze hozzáér. Az egész világ nekik dolgozik, az egész világ érük hullatja verekét és értük szagattja izmait.

Hány tragédia lobban el naponként, hány élet pusztul el éjszakánként, mennyi vérnek kell folynia szakadatlanul, hány embernek kell feláldoznia fiatalságát, örömeit, életének szépségét és nyugalomát, hány kart tép ki tövestől a gépszörnyeteg, az életből a halálba hány embert küld naponként a transzmissziós szij, hányan pusztulnak el a föld mélyében, vagy viharos tengeren, hány anya szüli halálra gyermekét s hányan sorvasztják magukat meddővé csak azért, hogy még több arany rohanjon a Federal Reserve Bank páncélpincébe s az egékig érjen az arany Ouzurankárja, Rom és pusztulás, életnek és vagyonnak összeomlása, felporzelt alkotások és felporzelt életek, mind, mind csak csöngettyűző minisztránsai az arany Missa Solemnisének. Embervért áldoznak fel az arany pogány isteneknek.

S talán ebbe is rejtőzött mélyebb értelem s az élet célja talán itt is feltákarózik. Az a páratlan főkefelhalmozódás, aminek útja és eredménye a legkihívatóbb arányokat töltötte be az utolsó évtizedben, vérből és könnyből táplálkozik, de nem akarja, nem akarhatja öröklelessé tenni a vérnek és könnynek társadalmi rendszerét. Vérré és könnyre csak addig van szükségük, amíg a mai társadalmi rend alchimája aranyá tudja változtatni. A vértől és aranytól csak a rablogózádkodás gazdagodhatik. A vagyonelefantiázosok

számára más levegő, más atmoszféra, más talaj kell. A nagy vagyon mindig pacifista, csak a gazdagodás vágya militarista. A nagy vagyon nem vállal kockázatot, még a győző háború kockázatát sem. A nagy vagyon moralista, csak a gazdagodás amorális. Aki már meggazdagodott, az szívesen prédikál. Még a humanizmusról, még a társadalmi egyenlőségről, még a nagy vagyon kötelezéseiről is.

Amerika szédítő aranygazdagsága tenyészette ki Amerika pacifizmusát. Amerika hitelezője lett az egész világ-

nak s a böles hitelező kénytelen törődni adóssai fizetőképességével. Revolvergolyóval nem lehet fizetni. Az az adós, aki nem árut vásárol, hanem municiót, az az adós, aki háborúval fenyegeti a — másik adóst s azt is lehetetlenné igyekszik tenni, hogy a másik adós elég tegyen fizetési kötelezettségének, méltán hívja ki maga ellen a hitelező rendszabályait. A hitelezőnek az az érdeke, hogy az adóssai dolgozzanak és fizessenek. Aki háborút visel, annak pénzre van szüksége, nem hogy fizetni tudna. Amerika nem érdeleg még a pa-

cifizmusában sem. Amerikának üzlet volt a militarizmus s üzlet lett a pacifizmus. Amerika békét parancsol adóssainak s neki mindenki adósa.

Ezért kell komolyan venni Amerika pacifizmusát. Ez nála nem szentimentum, hanem üzlet. Amerika már nem akar gazdagodni, csak meg akarja tartani gazdagságát. A világ aranya már ott van, most már prédikálhat pacifizmust, leszerelést és örökbékét a kifosztott adóssainak. Először leszerelte vagyonukat s most majd leszerelheti hadseregeiket.

A Vestris katasztrófájáért a kapitány volt felelős

Befejeződött az amerikai vizsgálat a hajószerecséltenség ügyében

Newyork, jan. 8. Hónapokig tartott a vizsgálat az elsüllyedt Vestris angol gőzös katasztrófája ügyében, hogy megállapítsák a szerecséltenség részleteit és azt, hogy kit terhel a felelősség a katasztrófiáért. A kiküldött állami biztos most készítette el jelentését, amely Carey kapitányra hárítja a felelősséget a szerecséltenségért.

A kapitány tudvalevőleg az utolsó percig a hajón maradt, majd mentővélkül a tengerbe vetette magát és a

hullámok közt lelta halálát. Az állami biztos szerint 113 ember haláláért egyedül Carey kapitány felelős, aki későn adta le a vészjeleket. Mulasztást követett el a kapitány azzal is, hogy nem vizsgálta felül a hajó életmentő csónakjait, mielőtt a Vestris a newyorki kikötőből elindult. A csónakok olyan elhanyagolt állapotban voltak, hogy legnagyobb részük elsüllyedt, mihelyt a vízre ért.

Az állami biztos megállapítja jelen-

tésébe, hogy az Egyesült Államoknak nincs ítélkezési joga ebben az esetben, minthogy a hajó egy angol társaságé volt, de azt ajánlja, hogy az Egyesült Államok ezután kötelezze az idegen zászló alatt kölekedő hajókat is arra, hogy mielőtt elhagyják az amerikai kikötőket, az amerikai tengerészeti rendszabályok szerint vizsgálatnak vessék alá magukat, hogy a jövőben az ilyen szerecséltenségek elkerülhetők legyenek.

Oriási gabonakrach Magyarországon

A magyar gazdák hivatalos felszólításra spekuláltak a gabonával és most nem tudják eladni

Budapest, jan. 8. A budapesti gabona-tőzsdén napok óta pánikszerű hangulat uralkodik és a magyar gazdátársadalom nagy figyelemmel kíséri azokat az eseményeket, amelyek a budapesti gabonapiacra észlelhetők. Ugy Budapesten, mint a külföldi tőzsdéken a gabonárak mindenütt esnek és még mindig nem bizonyos, hogy elért-e már a gabona ára a mély pontjára, vagy pedig újabb zuhanás következik-e. Különösen áll ez a búzára, de hasonló a helyzet rozsbán és más gabonában is, kivéve a tengerit, amelynek irányzata tartott.

Magyarországon a gabonából hatalmas tömegű feleslegek vannak és annak, hogy az árak Magyarországon még a világparitásnál is alacsonyabbak, elsősorban ez az oka. Hivatalos becsülés szerint ötmillió mázsa Magyarország gabonafeleslege, de vannak olyan becslések is, amelyek szerint a felesleg eléri a nyolcmilliót. Az a kérdés, hogy kit terhel a felelősség azért, hogy a magyarországi termelők árjukat felhalmozták, tisztázva van. A gazdakörökét ugyanis annak idején a termésbetakarítás után a földművelésügyi miniszterium és az Országgyűlés figyelmeztette, hogy ne adják el terményeiket. Schadt Károly földművelésügyi államtitkár adta ki a jelszót, hogy a gazdák az eladástól tartózkodjanak, mert azt hitték, hogy a spekuláció a jó termés miatt indokolatlanul olcsó árakat akar diktálni. Még a rádió is figyelmeztetett a földművelőket, hogy ne adják el búzájukat, hanem várjanak magasabb árakra és ennek a figyelmeztetésnek meg is lett az a következménye, hogy a gazdák inkább bankkölcsönt vettek fel, minthogy gabonáikat eladták volna. A kölcsön után magas kamatokat kell fizetni és végül is a gazdák mégis kénytelenek

voltak piacra vinni terményeiket, de ma már huszonegy pengőt is alig lehet elérni a búzáért, holott októberben harminc-harmincegy pengőért lehetett volna értékesíteni.

A magyar gazdátársadalom, amelyet

belevittek a buzaspekulációba, a világparitás alatt álló árákért ismét a kereskedelmet, a hivatalos spekulációt okolja és a kormány beavatkozását követeli.

Előkészületben

SZABÓ IMRE

utijegyzetei

AZ UJ BALKÁN

A Balkán népei a béke tizedik évében.

A balkáni zsidóság az új világhelyzetben.

Besszarábia, Bukovina, Erdély, Dobruza, Orománia, Bulgária, Törökország, Jugoszlávia, Görögország.

Előjegyzéseket elfogad az Uj Kelet könyvosztálya

Postai küldeményeknél
20% engedmény!

Vegyileg fest, tisztít CZINK, Cluj.

Postai küldeményeknél
20% engedmény!

DEVIZÁK

Zürich	—	—
Newyork	—	—
London	—	—
Páris	—	—
Milano	—	—
Prága	—	—
Budapest	—	—
Belgrád	—	—
Bukarest	—	—
Varsó	—	—
Bécs	—	—
Berlin	—	—

A nagy saság
Január 31-

Timisoara T
Uj Kelet tudost
oikk kereteben
a temesvari K
re nagy feltune
gevel. A szoba
lenul nyert
reszletesen es
ra azokra az ok
dasagi viszonyo
juttatjak ezt a
nek teljesen m
rat. Mint ismer
fizetkeptelense
altalaban az uz
nak terhere le
avatatlansagot
fel, amelynek
egesz vállalat
viselte. A hitel
taltak a borge
kai után, ilyen
első pillanatab
után nem tudta
keptelesseg ind
gadhato erve az
a mai napig ho
tan laikus emb
seges, hogy ma
borgyartason ki
igy ertheto meg
lyabb kalkulaci
taltak allandoran
ugyan hatalmas
fel, de egyetlen
A fizetkept
hitelezok tobbse
kult ugyneveze
befekig tartó le
tett munkassag
oddig jutott, ho
komplexumról
magának, valar
hatalmas tervez
lezok vegleges l
zavarból, valoba
kitheto ennek
dása, ha csak
ala nem akarja
forgo tervezet
nek természetes
elkerülhetelenne
sával. A szoban
lyet a vagyonne
desével Weisz A
meg az Uj Kel
vánosságra.
Eszerint nem
vagyonekezelobizo

Közgazdaság

A nagy hitelezők által tervezett részvénytársaság akarja átvenni a Krausz-börgyárat

Január 31-ikén dönt a hitelezők értekezlete a szanalási tervezetről

Timisoara, Temesvár, január 8. (Az Uj Kelet tudósítójától). Amak idején több cikk keretében foglalkoztunk az Uj Kelet a temesvári Krausz-börgyár országsszerűre nagy feltűnést keltő fizetőképzetlenségével. A szóbanforgó cikkben közveleltem nyert információink alapján részletesen és ponton-pontra mutattunk rá azokra az okokra, amelyek a mai gazdasági viszonyok mellett a tőnk szelére jutották ezt a mai kor követelményeinek teljesen megfelelő modern börgyárat. Mint ismeretes ugyanis a börgyár fizetőképzetlensége körül Krauszokak és általában az üzem egész igazgatóságának terhe legnagyobb hibául a szakavatatlanságot s tajekezetlenséget róttak fel, amelyek belyegét különben ez az egész vállalat adminisztrációja magán viselte. A hitelezők is akármennyit kulláltak a börgyár ügynevezett kulisztikai után, ilyenekre sem akkor, a közös első pillanataiban sem ma, hónapok óta nem tudtak rábukkanni. A fizetőképzetlenség indokolásának egyetlen elfogadható érve az maradt meg tehát mind a mai napig hogy a gyár élen kimondottan laikus emberek állottak, akik lehetőségek, hogy minden máshoz értettek a börgyártól kívül. Mert hiszen csak is így érthető meg az, hogy minden komolyabb kalkuláció mellőzésevel, investáltak általános hibákat, amely pénzek ugyan hatalmas károkat emésztettek fel, de egyetlen ban, hasznát sem hozták.

A fizetőképzetlenség kipattanásakor a hitelezők többségének óhajára megalkult ügynevezett vagyonkezelőbizottság hetekig tartó leltározások és más kifejtett munkásság eredményeként ma már odáig jutott, hogy a megmaradt vagyónkomplexumról tiszta képet alkothatott magának, valamint ennek megfelelően hatalmas tervezet dogozott ki a hitelezők végleges kielégítésére. A nagy zür zavarból, valóban, egyedüli kiutnak tekinthető ennek a tervezetnek az elfogadása, ha csak a hitelezők saját maguk alá nem akarták vagni a fat a szóbanforgó tervezet elvetésével, illetőleg ennek természetes következményeképen az ellenértehetlenek látszó csőd megnyitásával. A szóbanforgó tervezet, amelyet a vagyonkezelőbizottság közreműködésével Weisz Arthur dr. szerkesztett meg, az Uj Kelet hozza legelőnek nyilvánosságra.

Eszerint nem kevesebbről van szó a vagyonkezelőbizottság tervezetében, mint

arról, hogy a tőnk szelére került Krausz-börgyár romjain a hitelezők merészen egy új részvénytársaságot hívjanak életre. Mert ebben az esetben ugyanis azonkívül, hogy nem kellene a csőd megnyitása következtében elkövetendő a gyár értékeit, szó lehetne még arról is, hogy az új részvénytársaság részvényesei idővel megfelelő kereskedői haszonra tegyenek szert. A hitelezők bizottsága kifejejt továbbá még azt is tervezetében, hogy lépéseket tett abban az irányban, hogy a megalkulandó új részvénytársaságnak bizonyos korlátolt hitel biztosítson úgy a bel-, mint a külföldön. Ha január 31-ig, illetőleg ezen a napon újabb összeülő hitelezők összesége elfogadja a szóbanforgó tervezet, a Krausz-börgyár hitelezői bizonyos csoport-beosztásokban a következő részesedésre, illetőleg végleges kielégítésre tarthatnak számot.

1. Azok a hitelezők, akiknek 10 ezer lejnyi követeléseik vannak, 60 százalékos végkielégítésben részesülnek, mely összeget készpénzben február 28-ig kapnák kezükbe.
2. Azok a hitelezők, akiknek követeléseik felragnak 50 ezer lejre 50 százalékos végkielégítésben részesülnek, amely összeget készpénzben február 28-án, illetőleg április 30-án kapják kézhez két egyenlő részletben.
3. Azok a hitelezők, akiknek követeléseik felragnak 100 ezer lejre 40 százalékos kapnak három egyenlő részletben: február 28-án, április 30-án, illetőleg június 30-án.
4. A negyedik kategóriába tartoznak azok a hitelezők, akiknek követeléseik felragnak a 100 ezer lej és akikkel a tervezet eredetileg életre akarja hívni az új részvénytársaságot abban az értelemben, hogy miután ők 30 százalékos kielégítésben részesülnek, az új részvénytársaság részvényeit fogadják el megállapított kvótájuknak megfelelően. Illetőleg a hitelezők az új adottságok mellett saját magukat elégítik ki azzal, hogy egész követeléseiknek 30 százaléka erejéig kösőbb meghatározott névértékű papirokat fogadják el a követeléseik lefedezésére. Ebbe a kategóriába kívánja a tervezet beosztani a hitelező bankokat is. Sőt, értesüléseink szerint a bankhitelezők többsége elvben már hozzájárult ehhez a tervhez.

A hitelezők vagyonkezelőbizottsága a továbbiakban kiemelt igen fontos tény-

ként azt, hogy a legelődőbb kalkulációk is reálitábilisnek állították be a megalkulandó új börgyár részvénytársaságot.

Eszerint a hitelezőknek bármely pillanatban rendelkezésre áll készpénz 5 millió lej és vegyeszeti cikkek 1 millió lej értékben. Ugyancsak 2 millió lej biztos kielégítésre lehet számítani, ami összesen 8 millió lejt tenne ki, amely összegel természetesen azonnal le lehetne fedezni a Creditul Industrial 2 millió 500 ezer lejtét, a tulajdonjoggal eladott gépeket 1 millió 600 ezer lej értékben, valamint a kishitelezők készpénzben való kielégítése céljából 3 millió 900 ezer lejt.

Az új részvénytársaság megalapozására, illetőleg más egyéb celokra maradna meg a gyár felszerelésével egyetemben 10 millió lej értékben, aminek reális felépítési és berendezési költségei reális körülmények között jóval meghaladna a 20-25 millió lejt. De emellett még megmaradhatna a gyár forgótőkéjének a Creditul Industrial 2 millió és 500 ezer lej olcsókamatu hitele, mert hiszen ez az intézmény az új társaságnak is rendelkezésére bocsájtaná a Krausz-börgyár által eddig is élvezett összeget. A tulajdonjoggal eladott gépek is megmaradhatnának az új társaság birtokában. Az érvek és a reális számítások is ennek a tervezetnek a javára billentik el a felállított mérleg serpenyőit. Most tehát még csak a hitelezők összességétől függ az, hogy ennek a tervezetnek az intenciói szerint lehessen szanalni ezt a tőnk szelére jutott hatalmas gyári üzemet, vagy pedig egyesek bizonyos érdekektől vezetve mindenáron a csőd megnyitását felfizozzák, minek következtében a gyár megmaradt ingóságai felett végérvényesen meghúzzák a felekarangot.

Szakörökben általános az a vélemény hogy ebben a tekintetben, a tervezetnek a realizálása érdekében legelőszörban a temesvári Deutsch börgyár kellene előljárjon jópéldával, amely ugyanis azonkívül, hogy bizonyos mértékben érdekelte a Krausz-börgyár körül, Krauszokkal mult év októberében folytatott tárgyalások eredményeként optója is van a gyár megvételére vonatkozólag.

Január 31-ike elé temesvári és bánáti gazdasági körökben érthető kíváncsisággal tekintenek.

Fried Miksa.

Nagyobb anyagbeszerzésekre tart árlejtéseket a CFR. Az államvasutak vezérigazgatósága február 18-án délelőtti 11 órakor árlejtést tart 2 millió 300 ezer darab Potel-stílusú parafinozott lámpabél szállítására, február 6-án délelőtti 10 órakor 5000 darab 7 méter hosszú és 4000 darab 8 méter hosszú tölgyfapóznára, február 16-án 11 órakor 2916 darab hajlítható fémtubus, február 4-ikén pedig 15.000 méter parasztlvaszon szállítására.

Késműves, orvosi műszerész, nikkelező-telep!

Fried Jenő

Strada Matei 2. szám.

Acélárkúlonlegességék raktára, korcsolyák gyári árban, nagy választékban. Sakterkések, konyhakések, oltók, zsebkések, borotvák a legjobb minőségben kaphatók.

Vámdeklaráció kell a magyarországi bevitelnél. Az új magyar vámelőírások szerint a Magyarországra való beviteli vagy tranzitáruhoz a fuvarlevél mellett vámdeklarációt (vámbevallást) is kell csatolni. Ha ez a feladó részről nem történt meg, úgy a szállítmányozó kötelessége, hogy ezt az első vámkezelési állomásnál pótolja. A vámdeklarációban pontosan megjelölendő a feladó és a címzett neve, az áru előállításának, vagy gyártásának országa, az eladó ország neve, a kocsi száma, a csomagolás neve, az áru mennyisége, annak az elnevezése, valamint értéke. A deklaráció mindenkor aláírandó. A pénzügyminiszter megengedheti a vámbevallás derogációját. A derogációnak, melyet a feladó terjeszt elő, tartalmaznia kell azokat az adatokat, melyek a vámeljárást meggyorsíthatják. Ha a feladó ebben nem tartotta magát a vámtarifánomenklatúrájához, a vámdeklarációban az árut nem szabad általános elnevezéssel megjelölni, hanem kereskedelmi szokás szerint kell azt precizizálni. Vagyis nem vasgyártmány, pamutzövet stb., hanem zsebkész, pamuból készült bélés stb. A deklaráció kiállítható bármely nyelven, amelyet a nemzetközi egyezmények a fuvarleveleket illetőleg elfogadtak. Nem szükséges vámdeklaráció kiállítása a személyforgalomban, a légi forgalomban, valamint akkor sem, ha az áruszállítás kocsin történik. Eppen úgy nem szükséges avámdeklaráció kiállítása azon áruk tekintetében sem, a melyek nagyobb tömegben kerülnek eladásra és vám alól mentesek (pl.: a szén, a föld, a szalma stb.). A hivatalos szállítás vállalatok kötelesek az áruval együtt a vámbevallást is átadni szendélyzeteknek, az pedig a vámközvegeknek.

Önálló fiókot nyit Bukarestben a Diskonto Gesellschaft. Bukaresti tudósítónk jelenti: Ertesülésünk szerint Guttmann, a Dresdner Bank vezérigazgatója és Sombosohn, a Diskonto Gesellschaft igazgatója rövidesen Bukarestbe érkeznek, ahol fontos tanácskozásokat jognak folytatni a két német nagybank romániai üzleti tevékenységének kiépítéséről. Arról van szó, hogy a Dresdner Bank bukaresti fiókja kibővíti üzletkörét, a Diskonto Gesellschaft pedig önálló nagy fiókiintézetet állít fel a fővárosban. Az alapításban a Banca Generală, a Tárni Románesti nem vesz részt, a mint azt bizonyos körök lanszozták.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Álláskeresőknek 30 százalékos kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelleg levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Nagyon jól jövedelmező gőzmalom, olajpréssel, - elköltözés miatt eladó. Bővebbet Barabás, Cal. Regele Ferd. 31. 1496

Két zsidó fiatalember vagy urilány teljes eladást kaphat. Cim a kiadóban.

Nagyvállalat főkönyvelője órákonyvélést vállal. - Cim a kiadóban.

Gummibocskor és vulkanizálni való vaszon Schächter Izidor-nál, Simleul-Silvaniei.

Faisi ismerettségű bíró sadchen közöje címét az Uj Kelet fiókjával Oradea, Rimanozuy-u. 4.

Intelligens leány elmenne bármilyen üzletbe vagy zsidó családdhoz. Háziartásban jártas. Cim: Fényes Márton Gherla.

Egy különbejárta szoba butérral vagy anélkül azonnal kiadó. Györgyalvi-u. 27

Szövelényokat keresünk Cim a kiadóban.

TÖZSDE

A piac változatlan

DEVIZÁK	Kolozsvár	Valutapiac 1929 január 8 (Rador)							
		Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyitás	Zárlat						
Zürich	3215-3216	-	493	3205	11038	13690	65042	1926	
Newyork	166-167	51925	2557	16630	57330	71075	3377	-	
London	806-807	251910	12408	807	2781	344762	16383	48509	
Páris	652-654	230	203050	651	2243	2776	13189	39150	
Milano	874-875	2720	2719	13390	873	3002	372050	52375	
Prága	492-493	1037	153750	-	492	1697	210625	26	
Budapest	2902-2905	905450	9055	-	29	-	12392	58870	
Belgrád	-	91275	91275	-	292	1007	1249	5937	
Bukarest	-	312	312	1535	-	345	42660	2632	
Varsó	-	581750	581750	-	1875	6427	3784750	-	
Bécs	-	733750	730750	-	2345	8077	-	47487	
Berlin	2340-2342	12354	12355	-	3965	13640	16936	80450	

Száz lej árfolyama: (utó) Zürich 312, Páris 1535, Budapest 34450, Bécs 42737, Prága 203250

A KIRÁLY ZSIDÓJA

A vonat befutott hosszú, meredek sziklafal között Echsandali állomásra, amelynek épülete mintha egészen sziklából lett volna vájva.

— Ha majd kiérünk — mondotta a kapitány büszkén és lelkesülten — az attikai földek felé, ön meg fogja látni annak a Görögországnak a képét, amely a bölcseseket és státüsferfiakat adta a históriának. Ennek a vidéknek már nyugalmasabb és szemléltetőbb arculata vagyon.

Valóban, innen már a nyugodt elmélyülés képét mutatta a vidék, egyedülálló ciprusok néztek mélységes szakadékokba és a szakadék ilyen módon nem is volt félelmetes. Mint bölcs, akire válságos helyzetekben rábízunk magunkat, úgy áll ez a fa: a nemös tartás, a bizalom és kemény biztonság szimbóluma. Törpe tölgy és cserje és tülevelűek csoportja, mint barátok összejövetele. Am a távolból lombos fáitól, derűjétől, éberségétől megfosztott kopár hegyek fenyegetőznek, mint elégedetlen tömegek, akik olivát és narancsot, füget és kalászt látnak maguk alatt, juhnyájat, a kevesek bőségét.

Afutunk hosszú alagutakon, a nap-sütés kabátjainkat leparanesolja rólunk. Az Athén előtti sikon friss vetemény november derekán és vidám madárcsicseregés. Kicsiny állomás közelében hangárok. Az egyik egyfödélűt most hozták ki körbe fut, hímálózva, mint kővér madár. Nehezen akar emelkedni.

— Nem egyszerű dolog — jegyezte meg a kapitány — az árnyékvilág melől az istenek honába följutni. Elszántság kell hozzá, erős lélek!

Ekkor a pilóta erősebb gázt adott, zizegés és puffogás, a kerekek szaporában forogtak, néhány pillanat és a gép elhagyta az árnyékvilág küszöbét és keringett. A tiszt leköszöntött a vonatot utasaihoz, kendőlobogtatás, a vonat indult és az egyfödélű elszállott a hármassziklatjához felé, amely Athén előtt állt.

A milliós város nemzetközi forgalmával mintha egy takaros, jól gondozott falu lenne. Nines gyárkémény a közelben, nincs zivaj, mint általában a balkáni nagyvárosok indóházai körül, az ember csodálkozik, hogy villamos várja és pár autotaxi. Világosszínű, laposfödélű házak a távolban, azzal a nemmes, egyszerű díszszel, oszlopaival és gipszkoszorújával, mint a klasszikus időkben. Kicsiny terrasz minden ház előtt, egy-egy pálma vagy narancsfavagy kiesiny kert sok virággal.

Nagyon megtetszett ez a környék és az első hotelben vettem szobát, balkonnal, amelyről a város egy építészeti csodájával találtam szembe magamat, a Szent György monostorral, amely magas kupalaku szikla csucsán áll és úgy van kiképezve, mintha a szikla születésekor teremődött volna oda. Ha balra néztem, egy sportteret láttam és a peleonnesusi pályaudvart, amely alacsony és tiszta kis épület a pireuszi indóháztól néhány lépésnyi távolságban. És mialatt lemostam magamról az utporát, folyton azon töprengtem, miért csináltak ezek két pályaudvart?

A város központja semmivel sem érdekesebb és figyelemreméltóbb más városokénál. Csak a sok építkezés tűnik fel. Három-négy emeletnyi bedeszkázott építkezések mögött nagy kopácsolás, felvonó masinák zörgése, emberek esondos, izzadságos munkája. Valakitől hallottam később, hogy a sok gazdag görög ember, aki nem konstantinápolyi házakba és nem török vállalkozásokba fektette a pénzét, hanem ügyesen hazahozhatta, az mind építkezik Athénben. A földalatti vasut is, amit most kezdtek építeni, ezeknek a kezdeményezésére és pénzével történt. Kicsérélt mérnökök, pallérok, munkások és elhelyezkedni nem tudó intellektuelek százai dolgoznak.

A forgalom egészen világvárosi, nem is tudtam körülnézni a forgalom miatt, kerestem egy embert, akivel egy félórát diskurálhatnék.

Ilyen helyen idegen és türelmetlenül érzi az ember, hogy társas állat, hogy nem tud beleilleszkedni a külső, közből és vakolatból való környezetbe addig, amíg nincs valaki, akivel gondolatot cserél.

Bezancsi ur, Szaloniki második képviselője, de az egész görögországi zsidóságot reprezentálja a kamarában. Jegyzeteim elején írtam meg róla, hogy újságíró, franciául és spanyol-zsargonban ír, nagyon agilis, elvű és becsületes, ami a spanyol-zsidók között egyébként természetes dolog. Aki köpenyegét forgat garasért, vagy hiúsáért, azt mint egy belpoklost kiközösítik és a jóra való emberek között nincs helye. A szejárd, ez a büszke zsidófajta nagyon vigyáz a fórum tisztaságára. Aféle „publicista”, aki egy irányzathoz vagy párthoz kötötte le magát és az első kedvező alkalmat az irányzat elhagyására használja fel, teljesen letűntnek tekintheti magát. Ha külön tehetség bélyege van az írásain, akkor is exkommunikálják, a cédságra a tehetség sem bünböcsenát. Innen van, hogy a tehetségesek erőfelé nem csatlakoznak le pártokhoz, hanem ezek fölött eszmei magasságban tartják magukat.

Azonban fölös számban ott sem lebegnek talantumok eszmei magasságokban.

Bezancsi a Gallia-hotelben lakik, a város nagyon forgalmas helyén, a Stadion-uton. Szűk folyosón jut az ember a hotel társalgójába, amely — ottani viszonyok szerint — nagy ablakai ellenére is eléggé sötét, mert szemben paltók merednek. Bezancsi ur itt tartja egy sarokban, hivatalos óráit, a biliárdasztal és büffiemelvény közelében. Asztala tele van cionista lapokkal, röpiratokkal, könyvekkel. Van kéziratpapiros, korrekúra, levél, kérvény az asztalon, szelid csöndélete a zsurnalisztának és képviselőnek.

Bemutakozásom és ajánlásaim bemutatása után föltett egy csomó dilemmát. Mit iszom inkább: feketét vagy narancslét, dulceaszát eszem, vagy inkább mézes-tejszínes török tésztát, mit mondjon el előbb, az ország általános helyzetét, vagy a zsidókét. Nagy darab ember, ősz tarkója van, de fiatalos, legényes kedvessége olyan

orra, mint Tanasesek, a kiténő román színésznek és szembeszökően nagy a homloka.

Szerettem volna egyet-mást a publicista képviselőtől megtudni arról a viszonyról, ami az előbbi Görögország zsidóit összeköti a török birodalomból idecsatolt részek zsidóival.

— Sok kapcsolatról azért sem lehet szó — magyarázta Bezancsi kollega — mert a régi Görögországban kevés zsidó élt. Itt van mindjárt Athén, ahol a néhány száz zsidó ugyszólván semmiféle kapcsolatot nem tartott fenn egymással. Pár év előtt lejött Szalonikiból a Bné Brit páholy három ügyvezető embere, ezek megszervezték a zsidó ügyet, kikutatták az ismeretlen zsidókat, megagitalták a szolidaritás irányában és ennek a munkának egy iskola a gyümölcse, ahová kétszáz gyermek jár. Vannak zsidóink Korfuban, Serresben, Kavallában, Drámában, Korinthatban. Dedeagacsban, kevesen vannak és szervezetlenek. Legjellemzőbb a szervezetenlenségükre, hogy amikor a görögországi zsidó hitközségek szövetségének eszméjét propagáltam a lapomban, előjárók és chachamjaik tiltakoztak az efé-

le ujtás ellen. Külön levelezésben kellett felvilágosítanom őket, hogy semmiféle hagyományt pusztító ujtásról niacsen szó, hanem épen arról, hogy miképen lehetne a zsidó hagyományos életet biztosítani. Módot kell találni arra, hogy az egyes községek az állam felé is reprezentáló tényezővé váljanak. Ma végre, évek munkája után, azt hiszem megértének. A szövetséget megcsináljuk.

— Volt a királyság idejében kimagasló zsidóia Görögországnak?

— Hirtelen bizony nem tudnék megjelöni egyet sem. De volt egy Chaim Cohen nevű földbirtokos Tricalában, egészen különös, érdekes ember, akinek ideálja volt a sziklás földből mintagazdaságokat csinálni. Az ő gazdasága nagyszerű volt, az ország nagyjai jártak el hozzá látni és tapasztalni, de nem igen követték a példáját. Még maga György király is fölkereste a gazdaságot és nem egyszer vendége volt Cohennek. Konstantin király meg pláne barátságot tartott a zsidó emberrel, aki becsületére legyen mondva, ezt az összeköttetését nem használta ki a saját előnyére, hanem csak olyan esetekben vette igénybe az uralkodó barátságát, amikor ezzel valami zsidó közügyet szolgált. Ebben az értelemben kimagaslónak kell őt tekintenünk.

— Most mi van vele?

(Folyt. köv.)

A MATILD-viz

borral keverve a legkellemesebb italt ad.

Uj utakon

halad a Genius Részvénytársaság, a legmaribb könyvek kiadója.

Nem ingyen

hirdeti és portóban azután térített az árat, hanem

vaskos művet

művészies kötésben 150.— lejért fog adni a most nyomás alatt levő új sorozat, az

Uj utakon

Első kiadmánya: A Szibériai Garnizon az erdélyi Markovits Rodion európai híri műve először jelent most meg olyan szép külsőben, amely a korszerű irodalomnak ezt a páratlan művét megilleti.

Megrendelhető: Az UJ KELET könyvosztályában.

a bal

Vaida belüg
ezelőtt szivhez
ügyminiszter
tisztviselőkhöz
gyelmüket ar
dolásukban a
gárokkal udva
sék meg se e
dig népi, vagy
rendelet éppen
figyelmeztet
jéteget arra,
vannak a közö
értük.

Valami azor
goru figyelme
ter szigorú fi
sem szentelt
ügyekben szá
lőveteljenek,
st. Pedig er
meg nagyobb
variassági ren
egész ellenék
mánya kerül
programpontj
és azonnali ki
törvény pedig
egyre késik és
vigan dühöng
előtte.

Vajjon miér
a kormány ed
pontjáról? Av
a tisztviselő
tástanal dolog
szállni? Akár
és anyagiakba
dás éri az or
kétig halogat
kének kiirtásá
az hitte, hogy
kormány speci
érdekelte felek
fogják az erős
höz lesz kiirt
baksis megvál
vény.

Minden ad
boesett lépés
sulyba tudja
logét a korr
lami jövedelm
talában nem
szájába. Ha a
maradéknélkü
tárba, akkor
vetési felesleg
lehetne hozni
utakat lehetne
házásoknak so
dóját élnék.

Pensze, nehe
dek óta szolg
többgyermek
határoz lej
hogy ráadásul
De a kormány
az összes tiszt
kebeli nivóig,
móletlen saigo
törvényt, mer
a magasabb fa